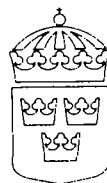


Justitiekottets betänkande

1986/87:4

om vite och straff



JuU
1986/87:4

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet en motion som rör förhållandet mellan vite och straff. I motionen föreslås en ändring i gällande ordning som skulle göra det möjligt att använda vitesföreläggande även i sådana fall där straffansvar är stadgat.

Enligt utskottets mening kan behovet av en sådan ändring inte bedömas förrän det har klarlagts på vilka rättsområden det är angeläget med en effektivare användning av vitesinstitutet. Utskottet förordar därför att en sådan undersökning kommer till stånd; i avvaktan på resultatet härav bör behovet av eventuella åtgärder prövas fortlöpande i varje särskilt fall.

Motionen

I motion 1985/86:Ju617 av Lars Ahlmark (m) hemställs att riksdagen beslutar om ny lydelse av 9 kap. 8 § rättegångsbalken enligt följande:

Då --- avses. Bestämmelserna --- 15 kap. 3 §. *Ingen må för samma gärning dömas till mer än endera av straff och betalning av vite. Vite må ej föreläggas kronan.*

Bakgrund

Allmänt

För att garantera efterlevnaden av lagar och bestämmelser liksom för att säkerställa genomförandet av betungande individuella beslut har domstolar och andra myndigheter möjlighet att använda tvångsmedel. Dessa brukar – utan någon skarp avgränsning – indelas i direkta och indirekta. Direkta tvångsmedel innebär att myndigheten på egen hand föranstaltar om verkställighet – t. ex. hämtning av en person till förhör – medan indirekta tvångsmedel syftar till att få den enskilde att själv efterleva en bestämmelse eller verkställa ett beslut.

Det viktigaste indirekta tvångsmedlet är *straffet*, eller egentligen hotet om straff. Bestämmelser om straff finns inte bara i den centrala strafflagen, dvs. i brottsbalken (BrB), utan också på andra håll i lagstiftningen, främst i den s. k. specialstraffrätten.

Ett annat indirekt tvångsmedel, som i viss utsträckning kommit att ersätta

straffet, är olika typer av *avgifter*. Avgiftshotet fungerar i princip på samma sätt som straffhotet. Ett exempel är det avgiftssystem som finns i lagen (1976:666) om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande m. m. (om s. k. sanktionsavgifter, se prop. 1981/82:142 och JuU 1981/82:53).

Till de indirekta tvångsmedlen hör vidare *vitet*. Utmärkande för vitet är att det riktar sig mot viss, i ett vitesföreläggande namngiven person.

Den huvudsakliga skillnaden mellan å ena sidan straffet (och avgiften) och å andra sidan vitet kan med andra ord uttryckas så att medan straffhotet verkar generellt så verkar viteshotet individuellt.

I sammanhanget kan nämnas att s. k. *generella viten* – som i likhet med vanliga straffbestämmelser riktar sig till alla och envar eller i varje fall till en inte närmare angiven personkrets – i stort sett har kommit ur bruk sedan brottsbalkens tillkomst och numera förekommer endast i någon enstaka författning.

Vite

Vitet kan sägas vara det principiellt viktigaste tvångsmedlet som domstolar och myndigheter kan tillgripa för att ge eftertryck åt individuella påbud eller förbud. En annan möjlighet som kan användas i sådana fall är hot från myndighetens sida om att använda tvång i någon form.

Syftet med ett föreläggande av vite är att förmå den till vilken föreläggandet riktar sig (den s. k. adressaten) att företa (eller underlåta) en viss i föreläggandet angiven handling med hot om att annars bli förpliktad att betala ett visst penningbelopp. I ett senare skede prövas om vitet skall utdömas, dvs. huruvida adressaten skall åläggas att betala det förelagda beloppet eller inte. En myndighet anses normalt inte ha rätt att förelägga vite utan att det finns uttryckligt stöd i författning. En sådan bestämmelse föreskriver vanligen att myndigheten har rätt att använda vite för ett visst angivet ändamål.

Vitet har två huvudsakliga användningsområden: 1) att förmå någon att exempelvis infinna sig vid en myndighet eller tillhandahålla något som myndigheten behöver för sin handläggning (*förfarandeviten*); 2) att ge särskilt eftertryck åt förvaltningsmyndigheters och domstolars beslut (*materiella viten*).

Praktiskt betydelsefulla föreskrifter om *förfarandeviten* finns i rättegångsbalken (RB), exempelvis 9 kap. 7 § (om kallelse av part eller annan till förhandling), 15 kap. 3 § (om vite vid säkerhetsåtgärd) och 38 kap. 5 § (om företeende av skriftlig handling). En mera allmän bestämmelse finns i 9 kap. 8 §, som har följande lydelse:

Då enligt denna balk vite förelägges part eller annan, bestämme rätten vitet till belopp, som med hänsyn till hans ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt kan antagas förmå honom att iakttaga föreläggandet. Vite må ej bestämmas under tio kronor eller över femtusen kronor. Har vite utdömts och förelägger rätten nytt vite, må vitet bestämmas till högre belopp, dock ej över tiotusen kronor. Vitesföreläggande skall delgivas den som föreläggandet avser.

Bestämmelserna i första stycket om högsta vitesbelopp gäller ej i fråga om föreläggande enligt 15 kap. 3 §.

Vite må ej föreläggas, då straff är utsatt. Ej heller må vite föreläggas kronan.

Finnes, då fråga uppkommer om utdömande av vite, ändamålet med vitet hava förfallit, må vitet ej utdömas.

Bestämmelser om förfarandeviten finns vidare i åtskilliga andra författningar; t. ex. 14 kap. 10 § föräldrabalken, 20 kap. 3 § jordabalken, 49 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet och 40 § förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Bestämmelser om *materiella viten* finns på olika håll i lagstiftningen och i stort antal. På den statliga sidan förekommer vitesbemyndiganden för myndigheter på lokal, regional och central nivå. På det lokala planet äger t. ex. polismyndighet rätt enligt allmänna ordningsstadgan (1956:617) förelägga vite på områden som rör ordning och säkerhet, och enligt länsstyrelseinstruktionen (1971:460) har länsstyrelsen motsvarande befogenhet på det regionala planet. För länsstyrelsens del kan som exempel också nämnas bemyndiganden i brandlagen (1974:80), lagen (1929:116) om tillsyn över stiftelser och miljöskyddslagen (1969:387). Andra myndigheter tillhörande den regionala statsförvaltningen som har bemyndiganden att använda vite är t. ex. läns skolnämnd enligt skollagen (1985:1100) och skogsvårdsstyrelse enligt skogsvårdslagen (1979:429). Inom den centrala statsförvaltningen kan vite användas exempelvis av kemikalieinspektionen, naturvårdsverket, arbetarskyddsstyrelsen och socialstyrelsen med stöd av lagen (1985:426) om kemiska produkter och av datainspektionen enligt inkassolagen (1974:182).

Även vissa av de kommunala nämnderna har befogenhet att använda viteshotet. Särskilt betydelsefull är denna rätt för byggnadsnämnden enligt lagen om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande m. m. och för miljö- och hälsoskyddsnämnden enligt t. ex. naturvårdslagen (1964:822) och miljöskyddslagen.

Vissa för vitesinstitutet gemensamma bestämmelser finns numera i lagen (1985:206) om viten (viteslagen), som trädde i kraft den 1 juli 1985 (prop. 1984/85:96, JuU 22. rskr. 211). Lagen innehåller regler av principiell natur, t. ex. om vitesföreläggandets adressat, om vitesbeloppets storlek och om utdömande av vite. Frågan om förhållandet mellan vite och straff är inte reglerad i lagen, men var föremål för behandling under lagstiftningsarbetet i enlighet med vad som framgår närmare i det följande.

Förhållandet mellan vite och straff

Det är sedan länge en allmän uppfattning i svensk rätt att vite inte får föreläggas i fall där straffansvar är stadgat. Härigenom har man velat undvika vad som skulle kunna uppfattas som en orättvis dubbelbestraffning om samma gärning kunde föranleda både vite och straff. Denna princip – direkt uttryckt i 9 kap. 8 § tredje stycket RB – har genom åren varit föremål för kritik, bl. a. i den rättsvetenskapliga litteraturen (se t. ex. Ekelöf, Rättegång I, 6 uppl. 1980, s. 164 och Lavin, Offentlighetsligt vite II, 1980, s. 141).

Principen gäller emellertid alltså även om den med tiden i viss mån har luckrats upp.

Huvudregeln att vite ej får föreläggas då straff är utsatt har uttryckligen åberopats av högsta domstolen i avgörandet NJA 1982 s. 633. Där godtogs inte ett föreläggande för en part att vid vite underlåta vissa åtgärder, som utgjorde upphovsrättsintrång, med hänvisning till att intrånget var belagt med straff i upphovsrättslagen. Högsta domstolen uttalade att undantag från principen förekom i vissa författningar, och nämnde som exempel firmalagen, men framhöll att något sådant undantag inte fanns i upphovsrättslagen.

Frågan om förhållandet mellan vite och straff var föremål för behandling också i förarbetena till viteslagen. Enligt lagrådet (prop. 1984/85:96 s. 87) borde viteslagen innehålla en bestämmelse på denna punkt, och lagrådet anförde:

På sina håll i lagstiftningen förekommer dubbla sanktioner, i det att både vite och straff kan komma i fråga vid ett och samma förfarande. Svensk rätt har emellertid länge intagit den ståndpunkten att det inte bör vara möjligt att ingripa med straff och vitespåföljd mot samma förfarande (jfr 9 kap. 8 § rättegångsbalken, även NJA 1982 s. 633). När avsteg från denna princip gjorts i lagstiftningen på senare tid har samtidigt införts bestämmelse om att den som överträtt vitesföreläggande inte också får dömas till ansvar för gärning som omfattas av föreläggandet, se t. ex. 18 § tredje stycket firmalagen (1974:156), 27 § fjärde stycket skogsvårdslagen (1979:429) och 16 § första stycket 2 lagen (1982:821) om transport av farligt gods, för att nämna några lagar från skilda år.

Vid den fortsatta beredningen av förslaget till viteslag upprättades inom justitiedepartementet en promemoria (prop. 1984/85:96 s. 112–123) med förslag till regeringens slutliga ställningstagande. I promemorian uttalades att det inte fanns någon anledning till erinran mot att principen lagfästes i enlighet med lagrådets önskemål.

Departementschefen var emellertid av en annan mening (prop. 1984/85:96 s. 101–102). Under åberopande av remissyttranden från marknadsdomstolen och konsumentombudsmannen, vari hade påpekats att den av lagrådet berörda principen inte fullt ut kunde anses gälla på det marknadsrättsliga fältet, ansåg departementschefen att det uppenbarligen skulle vara ägnat att skapa oklarhet om den aktuella principen lagfästes i en allmän lag om viten. I stället hänvisade han till att tillräcklig ledning för hur frågan i allmänhet bör bedömas torde kunna hämtas från det berörda avgörandet av högsta domstolen.

Som redan nämnts har principen i flera fall luckrats upp. Ett ytterligare exempel – av sent datum – kan hämtas från patentlagen (1967:837). Genom lagstiftning i år (prop. 1985/86:86, LU 29) har en möjlighet införts i patentlagen (57 a §) att meddela vitesförbud vid patentintrång. Samtidigt härmed föreskrivs (i 57 § första stycket) att straff inte får utdömas för ett patentintrång som omfattas av ett vitesförbud. I propositionen (s. 28) åberopades i det sammanhanget att samma gärning inte skall föranleda både vite och straff.

I den aktuella motionen omnämns till en början principen att ingen skall dömas två gånger för samma gärning och att i linje härmed 9 kap. 8 § tredje stycket RB stadgar att vite inte får föreläggas när straff är utsatt. Denna ordning kan enligt motionären leda till oönskade resultat, t. ex. i fall där den som utsatts för ett brott främst är intresserad av att få stopp på det brottsliga intrånget medan intresset för straff eller skadestånd kommer i andra hand.

För att komma till rätta med detta problem föreslår motionären att bestämmelsen i RB ändras efter förebild av en bestämmelse i marknadsföringslagen, enligt vilken den som har överträtt ett vitesförbud inte får dömas till ansvar för en gärning som omfattas av förbudet. Enligt motionen skulle därmed principen om åtskillnad mellan vite och straff upprätthållas samtidigt som möjligheten att vitessanktionera brottsliga förfaranden inte avvisas så länge förfarandet inte föranleder både vite och straff.

En sådan ändring skulle enligt motionären medföra även andra fördelar, såsom att ett vite kan sättas till ett bestämt och avskräckande belopp samt utdömas inte bara för fysiska utan också för juridiska personer.

Remissyttranden

Utskottet har inhämtat remissyttranden över motionen från riksåklagaren (RÅ), marknadsdomstolen, näringsfrihetsombudsmannen (NO), konsumentverket, Göta hovrätt, kammarrätten i Göteborg, juridiska fakultetsstyrelsens forskningsnämnd vid Lunds universitet, länsstyrelsen i Kristianstads län, länsstyrelsen i Kopparbergs län, Sveriges advokatsamfund, Industriförbundet och Lantbrukarnas riksförbund (LRF).

Remissutfallet är blandat. Hälften av remissinstanserna är negativa till motionsförslaget medan övriga är mer eller mindre positiva.

RÅ avstyrker bifall till motionen och framhåller att han ställer sig tveksam till förslaget redan mot bakgrund av uttalanden och ställningstaganden i det nyligen genomförda lagstiftningsarbetet med viteslagen. I anslutning härtill anför RÅ:

Jag är visserligen fullt medveten om att det kan finnas situationer där vitesinstitutet är effektivare än det mer obestämbara straffhotet. Straffhotet verkar ju generellt. Det är därför inte alltid så effektivt i det enskilda fallet. Ett vitesföreläggande däremot riktar sig direkt mot den som tredskar. Ett kraftigt tilltaget vite är dessutom ofta en mer kännbar sanktion än exempelvis en måttlig bötespåföljd. Enligt min mening är dock de fördelar som i vissa fall är förenade med ett vitesföreläggande inte så påtagliga att det finns skäl att helt överge uppfattningen att straff skall vara den primära sanktionsformen. På de områden där straff och vite konkurrerar och där det visar sig att vitesförelägganden är effektivare än straffhot bör man i stället utnyttja möjligheten att stadga undantag på sätt som har skett exempelvis i marknadsföringslagen.

RÅ framhåller vidare att om motionens förslag skall genomföras, så bör det ske först efter sedvanligt lagstiftningsarbete. Frågan har en sådan principiell betydelse att den enligt RÅ bör belysas på ett mer ingående och allsidigt sätt

än vad som kan ske inom ramen för ett motionsärende.

Avslutningsvis anför RÅ att den principiella frågan om förhållandet mellan vite och straff inte bör regleras i RB utan i lagen om viten, eftersom RB:s regler i princip endast gäller viten som föreläggs med stöd av RB.

Marknadsdomstolen avstyrker bifall till motionen och bemöter till en början motionärens påstående att vite i vissa fall kan vara att föredra framför straff. Underlaget för ett sådan resonemang är enligt domstolen inte tillräckligt och en närmare belysning av de allmänna frågorna rörande användningen av vite torde krävas för en mer fullständig diskussion om synpunkterna i motionen.

Härefter anför domstolen att det mot bakgrund av att man i lagstiftningen under senare år i ökad utsträckning föreskrivit vite i stället för eller vid sidan om straff – samt därvid i allmänhet också givit regler som skall förhindra dubbla sanktioner – knappast finns något påtagligt behov av den regel som föreslås i motionen. Möjligen kan det, anför domstolen, övervägas om det av lagtekniska skäl är önskvärt att ha en generell regel i stället för att ta in motsvarande bestämmelse i ett stort antal olika författningar. En generell regel bör enligt domstolen snarare ha sin plats i viteslagen än i RB. Avslutningsvis framhåller domstolen att det dock knappast är lämpligt att införa en sådan regel utan samband med mera ingående överväganden rörande användningen av vite.

Även *NO* är kritisk till motionsförslaget och anför:

En ändring som den föreslagna torde, med tanke på dess syfte, behöva göras utanför RB:s ram och i generell form. För att bedöma lämpligheten av en sådan ändring krävs dock ett underlag som belyser behov och konsekvenser. Så länge ett sådant saknas bör särlösningar på det problem motionen pekar på väljas för de områden där material finns för bedömningen och ett behov kan konstateras. Så har skett på konkurrensrättens område och för den delen också i marknadsföringslagen.

Konsumentverket har också uppfattningen att förhållandet mellan vite och straff måste anses vara en så omfattande fråga att en lagreglering under alla förhållanden bör föregås av en utredning. Verket ställer sig vidare tveksamt till om regler i ämnet alls bör tas in bland de processuella reglerna i RB som motionären föreslagit.

Göta hovrätt säger sig i huvudsak dela den kritik som riktas mot den allmänna regeln om att vite inte får användas då straff är utsatt, och hovrätten ifrågasätter om regeln har något berättigande. Bl. a. framhåller hovrätten att det för en oinvidg torde framstå som märkligt att en myndighet inte får ingripa med vitesförbud mot straffvärda handlingar men väl mot andra. Hovrätten ansluter sig vidare till den kritik som framförts i den rättsvetenskapliga litteraturen att den förfördelade mången gång är mer betjänt av att ett straffbelagt förfarande skyndsamt förhindras än att straff utdöms.

Hovrätten framhåller att den för sin del inte ser några hinder mot att regeln i RB upphävs men att det är svårt att utan närmare utredning överblicka alla konsekvenser som en sådan ändring skulle ha. För det fall regeln i RB upphävs bör enligt hovrätten en föreskrift införas om att en gärning som innefattar överträdelse av ett vitesföreläggande ej kan föranleda straff. En

sådan bestämmelse bör, menar hovrätten, lämpligen införas bland de allmänna bestämmelserna om brottspåföljder i 1 kap. BrB och en erinran härom tas in i viteslagen.

Kammarrätten i Göteborg avstyrker motionen men framhåller att åtskilligt talar för lagrådets i samband med viteslagens tillkomst framförda uppfattning att det vore lämpligt att lagfästa principen att det inte skall vara möjligt att ingripa med både vite och straff mot samma förfarande.

Enligt kammarrätten bör emellertid en allmän princip om förhållandet mellan straff och vite lagfästas inte i RB som föreslås i motionen utan i lagen om vite.

Juridiska fakultetsstyrelsens forskningsnämnd vid Lunds universitet ansluter sig i huvudsak till motionärens kritik av gällande ordning men föreslår en annan formulering av en ny regel. Enligt nämnden bör regeln ha följande lydelse:

”Straff får inte ådömas för förseelse, för vilken vite kan uttagas.”

Vidare framhåller nämnden att den inte delar motionärens uppfattning att en ny regel skall tas upp enbart i RB; en sådan regel bör i första hand ingå i en allmänt gällande viteslag, dvs. i lagen om viten.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anser att det inte är påkallat att utfärda några mer generella regler. Enligt länsstyrelsens mening är det i stället av vikt att man i varje särskild lagstiftningsfråga försöker klargöra de problemställningar som kan väntas bli aktuella vid lagtillämpningen.

Med hänvisning till sina erfarenheter av miljöskyddslagstiftningen ställer sig *länsstyrelsen i Kopparbergs län* positiv till motionens synpunkter, och länsstyrelsen föreslår – för att undvika tveksamhet – att straff och vite skall kunna förenas om detta inte särskilt förbjuds i den tillämpliga lagen.

Enligt *Sveriges advokatsamfund* har motionären riktat uppmärksamheten på en fråga av stor praktisk betydelse. Det måste anses vara en riktig iakttagelse, anför samfundet, att vissa straffbara förfaranden inom immaterialrättens område på ett kraftfullare sätt skulle kunna motverkas, om möjlighet fanns att vid vite förbjuda den klandervärda åtgärden. Samfundet framhåller vidare att det också när det gäller andra brott, där vinningen av brottet är större än ett osäkert framtida bötesstraff, skulle vara värdefullt om en vitessanktion kunde väljas som alternativ till straff.

Samfundet tillstyrker därför en lagändring i den riktning motionären föreslår men menar att frågan om tillämpningsområdet och det lagtekniskt lämpliga sättet att genomföra förändringen bör utredas närmare.

Liknande synpunkter framförs av *Industriförbundet*, som emellertid påpekar att skäl torde kunna åberopas även för att nuvarande ordning bibehålls.

LRF förklarar sig sympatisera med motionärens tankegång. LRF framhåller särskilt betydelsen av att en enskild person som finner att någon kränker hans rätt bör ha rättsordningens skydd även på så sätt att han i civil ordning kan

utverka en dom varigenom motparten vid vite förbjuds att fortsätta förfarandet. Enligt LRF kan en sådan dom – om annat inte är särskilt stadgat – utverkas oberoende av om förfarandet är straffbart eller inte. Skulle dessa möjligheter vara mindre än vad LRF antagit, så framhåller LRF att möjligheterna bör utökas.

Utskottet

I detta betänkande behandlar utskottet en motion om förhållandet mellan vite och straff.

Svensk rätt har sedan länge intagit ståndpunkten att det inte bör vara möjligt att ingripa med både straff och vitespåföljd mot ett och samma förfarande. Denna princip innebär att *vite inte får föreläggas* i fall där straffansvar är stadgat. Principen framgår uttryckligen av 9 kap. 8 § tredje stycket rättegångsbalken och har direkt åberopats av högsta domstolen i ett avgörande år 1982 (NJA 1982 s. 633).

På senare tid har i lagstiftningen gjorts flera avsteg från denna princip. Därvid har i den lag som varit aktuell i stället införts en bestämmelse om att den som överträtt ett vitesförbud *inte också får dömas till straff* för gärning som omfattas av förbudet (se t. ex. 18 § tredje stycket firmalagen och 57 § första stycket patenlagen).

Den 1 juli 1985 trädde lagen om viten i kraft. Lagen innehåller vissa *generella bestämmelser om vite men reglerar inte förhållandet mellan vite och straff*. Frågan var emellertid föremål för överväganden i lagstiftningsärendet med anledning av att lagrådet givit uttryck för uppfattningen att en allmän lag om viten borde innehålla en bestämmelse om förhållandet mellan vite och straff vid ett och samma förfarande (prop. 1984/85:96 s. 87). – Departementschefen delade emellertid inte den uppfattningen utan ansåg – med hänvisning till de undantag som redan fanns i lagstiftningen – att det skulle vara ägnat att skapa oklarhet om principen lagfästes i en allmän lag om viten. Det här tidigare nämnda avgörandet av högsta domstolen borde enligt departementschefen kunna ge tillräcklig ledning för hur frågan i allmänhet bör bedömas.

I den aktuella motionen föreslås att en allmän regel införs i syfte att möjliggöra vitesföreläggande utan hinder av att straffansvar är stadgat. Enligt motionären bör därför förbudet i 9 kap. 8 § rättegångsbalken mot att använda vitesföreläggande då straff är utsatt ersättas med en bestämmelse enligt vilken ingen för samma gärning får dömas till mer än endera straff eller vite.

Utskottet gör följande bedömning.

Vitet är en sanktion som riktar sig direkt mot viss person och som kan utgöra en relativt kännbar ekonomisk belastning. Viteshotet kan därför i flera fall vara effektivare som påtryckningsmedel än straffhotet, som är mer obestämt till sin natur och som inte sällan kan uppfattas som mindre ingripande. Den inledande redogörelsen har också visat att lagstiftningen på flera områden ger möjlighet för domstolar och myndigheter att använda vitesföreläggande för att ge särskilt eftertryck åt individuella beslut. Även om straffet måste vara rättsordningens primära sanktionsform bör enligt

utskottets mening lagstiftningen vara så utformad att den också främjar en effektiv användning av vitet som tvångsmedel i sådana fall då detta framstår som ändamålsenligt.

Den kritik som motionären – med instämmande av flera remissinstanser – har riktat mot principen att ett vitesföreläggande inte får användas då straff är utsatt saknar enligt utskottets mening inte fog. Sålunda har det inom vissa områden visat sig att enbart hotet om straff inte har utgjort ett tillräckligt verkande tvång, och en möjlighet att i sådana fall också använda vitesföreläggande har efter hand införts på flera håll i lagstiftningen. Samtidigt har, såsom en självklarhet, föreskrivits förbud mot ådömande av straff för gärning som omfattas av föreläggandet. Huruvida denna utveckling kan tas till intäkt för att det föreligger ett mera allmänt behov av en generell nyreglering av vitesinstitutet i den riktning som motionären förespråkar är det emellertid enligt utskottets mening inte möjligt att bedöma utan att dessförinnan ytterligare utredning och överväganden har kommit till stånd.

Svårigheterna att ta ställning gäller inte minst frågan huruvida motionärens förslag om införande av en generell regel som möjliggör valfrihet mellan vite och straff är lämpligare än den nuvarande ordningen med lagstiftning efter hand på de särskilda områden där åtgärder visar sig vara erforderliga. I sammanhanget kan hänvisas till ett närliggande uttalande av lagutskottet vid behandlingen tidigare i år av förslaget till ändringar i patentlagen (LU 1985/86:29 s. 7–8).

Med hänvisning till nu redovisade synpunkter anser utskottet att det för att åstadkomma ett bättre underlag för fortsatta överväganden först bör göras klart inom vilka rättsområden det kan finnas behov av en mera effektiv användning av vitesinstitutet än vad nuvarande lagstiftning medger. Det bör ankomma på regeringen att i lämpligt sammanhang föranstalta om en sådan kartläggning samt bestämma om de närmare formerna för arbetet.

I avvaktan på att resultatet av detta arbete föreligger förutsätter utskottet att regeringen fortlöpande prövar behovet av eventuella lagstiftningsåtgärder i varje särskilt fall där så kan vara aktuellt.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av motion 1985/86:Ju617 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om kartläggning av behovet av en effektivare användning av vitesinstitutet, m. m.

Stockholm den 4 november 1986

På justitieutskottets vägnar

Karin Ahrland

Närvarande: Karin Ahrland (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Hans Pettersson i JuU 1986/87:4
Helsingborg (s), Björn Körlof (m), Helge Klöver (s), Gunilla André (c),
Ulla-Britt Åbark (s), Sven Munke (m), Hans Göran Franck (s), Arne
Svensson (m), Birthe Sörestedt (s), Bengt-Ola Rytta (s), Göran Magnusson
(s), Lars Sundin (fp) och Ingbritt Irhammar (c).